

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש הסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתלז

ערב שבת קודש
פרשת ראה
כ"ו במנחם-אב ה'תש"ע

יוצא לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

שחרית: מהיום אחר תפילת שחרית תוקעין בשופר: תשר"ת, תש"ת, תר"ת²⁹. ממשיכים בתקיעות בכל החודש, חוץ משבת-קודש וערב ראש-השנה (תוקעים בכל כינוס וכו', ובפרט לילדים). אם לא תקעו בשופר בסיום תפילת שחרית, מנהג נכון שיתקעו בשופר לאחרי תפילת מנחה³⁰. מהיום עד ערב יום-הכיפורים ועד בכלל, אומרים בכל יום - במשך היום - שלושה פרקי תהילים לפי הסדר. מי שהחסיר - יתחיל מהיום שהוא עומד בו, ואת אשר החסיר - ישלים | אי-אפשר לומר 'מראש' את הפרקים של הימים הבאים³¹. נהוג לאומרם בציבור אחרי אמירת שיעור התהילים היומי, קודם קדיש יתום³². חודש אלול הוא אחד הזמנים המתאימים שבהם נהגו לנגן את ניגון 'ארבע הבבות' של רבנו הזקן³³.

ח"ד עמ' 339, עיי"ש).
(29) ספר-המנהגים - מנהגי חודש אלול (עמ' 53 ואילך). הטעם - עשר קולות, כנגד עשר כוחות הנפש (לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 446).
(30) "וכמדובר כמה פעמים, ויש רמז לזה בכמה מקומות" - ר"ד משיחת יום ג' דסליחות, כ"ד אלול תנש"א, לנשי ובנות חב"ד.
(31) ספר-המנהגים שם.
(32) 'אוצר' שם.
(33) ספר-השיחות תרפ"ח עמ' 12. בלקוטי-דיבורים עמ' 204 "ראש-חודש אלול", ובלקוטי רשימת שבראש ספר-הניגונים עמ' כד, מובא מאותו מקור "בשעת התפילה (כשמתפללים ביחידות באריכות)". ספר-השיחות תש"א עמ' 85-86 - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יד"ט.

העבודה דחודש אלול (כולל התשובה שבו²²) היא בשמחה רבה, שלא יכולה להיות שמחה גדולה ממנה, שהרי "המלך בשדה... ומראה פנים שוחקות לכולם"²³. יש לעורר את העם בדרכי נועם ומתוך ענווה, וחלילה לומר (בכל השנה, ובמיוחד בחודש אלול, חודש הרחמים והסליחות) דברים קשים על ישראל - בנו יחידו של הקב"ה²⁴. יש להרבות בברכות בחודש זה, ולשלול ענייני היפך הברכה ח"ו²⁵. כשכותבים מכתב בחודש אלול, נהגו לאחל 'כתיבה וחתימה טובה'²⁶. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג לאחל זאת בסיום מכתביו²⁷. כן הורה להשתדל לברך (ולהתברך) איש את רעהו ואשה את רעותה, וכן הטף, ילד לחברו וילדה לחברתה, גם בעל-פה פנים-אל-פנים²⁸.

שכאשר זקוקים לברכה מיוחדת, עדיף לבדוק מידי י"ב חודש (כהידור קבוע - ואפילו שלא בחודש אלול).
(22) ראה שיחת ח"י אלול תשל"ז סל"ד.
(23) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 618.
(24) לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 308, 'התנועדות' תשמ"ה ח"ד עמ' 1929 ועוד.
(25) שיחת כ' מנ"א תשמ"ו סי' ט"כ.
(26) 'ספר מהר"ל - מנהגים' (הוצאת מכון-ירושלים עמ' רנט), הובא בא"ר סי' תקפ"א ס"ק א ובבארי-היטב שם ס"ק י.
(27) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' יב. לעיל שם נקבצו גם מנהגי רבותינו נשיאנו שלפניו בנדון.
(28) ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 610.
"מנהג ישראל שגם ילדים שקודם בר (או בת) מצוה יברכו (גם את הגדולים), אף שאי"ז דרך-ארץ..." ('התנועדות' תשמ"ח

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישע"י ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו במנחם אב ה'תשע"ט – ג' באלול ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו במנחם-אב	הלכות שחיטה פרק יב-יד.	הל' בית הבחירה פרק ג.	מ"ע קמח.
ש"ק	כ"ז במנחם-אב	נדבות פי וגוי. ספר הפלאה והוא ספר ששי... הלכות שבועות... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מל"ט סא.
א'	כ"ח במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ה.	מל"ט סב.
ב'	כ"ט במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק ו.	מל"ט רמח. רמט.
ג'	ל' במנחם-אב	פרק י-יב.	פרק ז.	מ"ע ז.
ד'	א' באלול	הלכות נדרים.. בפרקים אלו.	פרק ח.	מ"ע צד.
ה'	ב' באלול	פרק ד-ו.	הל' כלי המקדש והעובדים בו... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע צד.
ו'	ג' באלול	פרק ז-ט.	פרק ב.	מל"ט קנו.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זריחה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', כ"ו במנחם-אב	3:40	4:39	5:04	6:06	9:21	12:46	1:20	7:33.8	8:00
ש"ק, כ"ז במנח"א	3:41	4:40	5:04	6:07	9:21	12:46	1:20	7:32.9	7:59
א', כ"ח במנחם-אב	3:42	4:41	5:05	6:08	9:21	12:46	1:20	7:32.0	7:58
ב', כ"ט במנחם-אב	3:44	4:42	5:06	6:08	9:22	12:46	1:20	7:31.1	7:57
ג', ל' במנחם-אב	3:45	4:43	5:07	6:09	9:22	12:46	1:20	7:30.1	7:56
ד', א' באלול	3:46	4:43	5:08	6:10	9:22	12:46	1:19	7:29.1	7:55
ה', ב' באלול	3:47	4:44	5:08	6:10	9:22	12:46	1:19	7:28.2	7:54
ו', ג' באלול	3:49	4:45	5:09	6:11	9:23	12:45	1:19	7:27.2	7:53

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר נהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנת את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם). שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
ראה	6:56	8:10	7:12	8:13	7:04	8:14	7:13	8:12
שופטים	6:50	8:03	7:05	8:05	6:57	8:06	7:06	8:04

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org

נפשו, 'לרוד ה' אורי';) וכן במנחה - לאחר קדיש תתקבל אומרים 'לרוד ה' אורי' ועלינו, ורק אחרי עלינו אומרים קדיש יתום.
 במשך יום זה תוקעים להתלמד.⁷

מנחה:

לפני עלינו אומרים 'לרוד ה' אורי' (ראה לעיל בשחרית). המתפלל במניין שבו אומרים עלינו תחילה, יאמר עלינו עם הציבור, ו'לרוד ה' אורי' לאחר זה.⁹

יום רביעי

א' באלול - ב' דראש-חודש

ערבית ושחרית - כביום האתמול.

חודש אלול¹⁰:

מנהג ישראל להוסיף בחודש אלול ביתר שאת וביתר עוז בתפילות ובתחנונים (ובפרט באמירת תהילים¹¹) ובעבודת התפילה, בלימוד התורה (ובפרט - פנימיות התורה¹²), וכן בגמילות-חסדים

(7) ספר-המנהגים עמ' 17. כיוון שהטעם הוא כדי למעט באמירת קדישים כשאנו מוכרח, מסתבר שגם 'חייב' מאנ"ש המתפלל במניין שאומרים עוד קדישים, לא יאמרם.

(8) המג"א (תקפא ס"ק א) הביא שתי שיטות בומן התחלת התקיעות, אם ביום א' דר"ח או ביום השני, והכריע שאין לזוז מהמנהג להתחיל ביום השני (אבל במקום שאין מנהג הכריע בהוספות לשו"ע רבינו לבעל דברי נחמיה' שם סו"א, להתחיל ביום הראשון). ומנהגו הוא כעין פשרה בין השיטות. ובלקוטי שיחות כרך לד עמ' 95 נתבאר, שתקיעה זו היא 'קול אחד', מעין 'תקיעה אחת' דיום-הכיפורים. מסתבר שכדי להתלמד צריך לתקוע הן קול אחד והן שברים ותרועה, אך מסתמא אין קפידא במספרם.

(9) אג"ק כרך יד עמ' תל. אלא שעליו לזכור, לומר את פסוקי 'אל תירא' ו'אך צדיקים' ששייכים לטיוס התפילה - רק אחרי 'לרוד אורי'. המקור לאמירת עלינו עם הציבור - במקום שמותר להפסיק - הוא בא"ר (רלוז, ד), בבית מאיר ובמחצית-השקל (סל) סה - בק"ו מאמירת תהילה לרוד עם הציבור שנו' שם במ"א ס"ג ק ובשו"ע אדה"ז ס"ב), הובא בקצות-השולחן ס"י יג ס"ו.

(10) בכמה פרטים במנהגי חודש אלול נעזרתי ברשימתו של הרה"ח רמ"א שי' זליגואן בכפר חב"ד, גיליון 918 עמ' 72.
 (11) 'אוצר מנהגי חב"ד', שם.
 (12) לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 383 וח"ד עמ' 1345. ולהעיר, ש"ע המסופר בלקוטי-דיבורים (ח"א דף קטז, א) שהיו אומרים או לומדים בחודש אלול בליובאוויטש 'תיקוני זוהר', הסיק הרבי שאכן היה מנהג כזה (המוכר בהקדמה הא' של ס' כסא מלך על

ובצדקה¹³, ובאהבת-ישראל בכלל¹⁴, והתעסקות מיוחדת כ'מצעעים'¹⁵.

גם לנשים, יש להקפיד שלא יעבור עליהן יום ללא הלכות הצריכות וענייני מוסר וחסידות הקשורים לחודשי אלול ותשרי¹⁶.

כיוון שבמדינות אלה שנת הלימודים מתחילה בחודש אלול, יש להגביר בחודש זה את הפעילות בענייני חינוך¹⁷.

בישיבות תומכיותימימים מוסיפים בחודש זה (התלמידים, והראשי-ישיבה והנהלה לא-כל-שכן) זמן ללימוד חסידות, ובפרט מאמרי 'עבודה', ומאמרים השייכים לאלול, כגון: אגרת-התשובה בתניא, דרך החיים, שער התשובה ושער התפילה, לקוטי תורה (שכבר מפרשת דברים ואילך מדובר שם אודות התשובה), עטרת ראש, וכן עוסקים בתפילה במתינות ובחשבון-נפש¹⁸.

מעבודת חודש זה: עריכת חשבון-צדק על השנה שעברה וקבלה טובה על השנה הבאה¹⁹, והגברת הזהירות והפעילות בסוד מרע ועשה טוב²⁰.

נוהגים לברוק בחודש זה תפילין ומזוזות (אם כבר עברו שנים-עשר חודש מבריקתן האחרונה), וכל אשר ימצאו בדרך בשאר מצוות - יתקנו. וכדאי ונכון ביותר, שכל אחד ואחד ישתדל לפרסם זה - נוסף על הקיום בעצמו - בכל מקום שידר מגעת, בכל מקום ומקום, לכל אחינו בני-ישראל שליט"א²¹.

תיקוני זוהר) בין חסידי חב"ד, א"פ שאין הכוונה שחייבים לנהוג בזה (משיחת ש"פ נצו"י תשכ"ב).
 (13) צ"ל באופן ד'מתנת (לאביונים) הן בכמות והן באיכות, שיהיה דבר חשוב הן מצד הנותן והן מצד המקבל - 'התועודיות' תשמ"ט ח"ד עמ' 209.

(14) ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 700, תש"נ ח"ב עמ' 638, 643 וש"נ.

(15) שיחת ש"פ ראה תשל"ד ס"ג. ש"פ ראה תשל"ז ס"ב.

(16) משיחת ח"י אלול תשל"ג, הנחת הת' בלתי מוגה סל"ב, עיי"ש.

(17) לקוטי-שיחות כרך יד עמ' 261, וראה שם עמ' 251. שיחת ח"י אלול תשל"ח ס"ט.

(18) 'אוצר מנהגי חב"ד' אג. גו וש"נ.

(19) שיחת ש"פ ראה תשל"ד ס"ב.

(20) שיחת אדר"ח אלול תשל"ח ס"ב.

(21) ספר-השיחות תשמ"ח שם, ממטה-אפרים סל' תקפ"א ס"י. לוח כולל-חב"ד. וראה שיחות-קודש תשל"ד ח"ב עמ' 377,

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת ראה

כ"ז במנחתם-אב - מברכים החודש אלול

אמירת כל התהילים בהשכמה בציבור. אחר כך לומדים במשך כשעה מאמר חסידות המובן לכולם, ואחר-כך התפילה.

המולד: יום שלישי בבוקר בשעה 6:52.

מברכים ראש-חודש אלול: ביום השלישי וביום הרביעי.

אין אומרים אב הרחמים.

אחר התפילה - התוועדות בבית-הכנסת.²

פרקי-אבות - פרק שישי.

יום שני

כ"ט במנחתם-אב

ערב ראש-חודש.

ביום זה יש להוסיף בתורה, תפילה וצדקה.

במנחה אין אומרים תחנון.

יום שלישי

ל' במנחתם-אב - א' דראש-חודש אלול

בתפילת שמונה-עשרה אומרים: 'יעלה ויבוא' (מזכירים זאת בטפילה על הבימה קודם תפילת שמונה-עשרה. בקייטנות וכדומה שמכריזים את

(1) ולא כנדפס בסידורים החדשים של קה"ת באה"ק 25 דקות.

(2) יש לפרסם בכל מקום (כולל ההולכים לדבר בבתי-כ"ט) על-דבר ההשתדלות בנתינת צורכי החג לראש-השנה, כלשון הכתוב "איכלו משמנים ושתו ממתקים ושילחו מנות לאין נכון לוי" (סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 808).

סדרי התפילה - באופן המותר³ - יש להכריז גם את אמירת 'יעלה ויבוא'.

הרכי הורה להתחיל באיחולי 'כתיבה וחתימה טובה' מהיום⁴. ופעמים רבות שהיה מקדים יותר⁵. בשחרית, אחרי חזרת הש"ץ: הלל, ואברהם זקן, קדיש תתקבל. שיר-שלי-יום, ברכי נפשי, לדוד ה' אורי, קדיש-יתום.

קריאת התורה דראש-חודש. חצי קדיש. אשרי. ובה לציון. יהללו. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דרבנר⁶, ג' פרשיות דקריאת-שמע, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות, חליצת תפילין דרבנר⁷. תם. הש"ץ אומר בקול⁸ איזה מזמור (או לפחות שלושה פסוקים האחרונים), חצי קדיש. מוסף.

מהיום עד הושענא-רבא ועד בכלל אומרים 'לדוד ה' אורי' בשחרית אחר שיר של יום, ובמנחה קודם עלינו. אומרים קדיש-יתום רק פעם אחת אחרי כל המזמורים (שיר-שלי-יום, ובר"ח: ברכי

(3) במקום שצריך להדריך את המתפללים בכל קטע, ואין מי שיוכל לעשות זאת מבלי להתפלל עמהם, וגם לא ניתן לעשות זאת ע"י הנפת שלטים עם מספרי העמודים בזמנים המתאימים, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' כב) מתיר זאת רק בין המזמורים דפסוקי דמרה, וכמובן בין ישתבח ליוצר, אך לא בק"ש וברכותיה אפילו בין הפרקים. וראה מש"כ בזה בקובץ הערות וביאורים, גיליונות. תת"כ עמ' 95 ותתמ"ו עמ' 40. בעיקר דנו מצד צורך התפילה, ובפרט ע"פ הד"מ סי' קיא ס"ק ב, עיי"ש. ולכאורה יש לדון במצב כזה דהוי כמו אפרושי מאיסורא כשאיר-אפשר בעניין אחר (דשרי כמ"ש בב"החיים סי' סו ס"ק ז. וראה אשיישראל פי"ט הע' א).

(4) 'התוועדות' תשמ"ו ח"ד עמ' 339 (מבואר שם שהעיקר הוא הברכה פא"פ, אם כי מדובר גם על כתיבה כשחל בחול, כמנהג המובא להלן).

(5) 'אוצר מנהגי חב"ד', אלול, עמ' יג.

(6) כן צ"ל ע"פ האמור בס' המנהגים עמ' 6 ד"ה כ"ק אדמו"ר (וכ"פ בקצות השלחן סי' טז ס"ב (עיי"ש בבדי השלחן) וסי' כו ס"ו).

שתי דרכים בעבודת ה'

כיצד ייתכן לומר ש'קללה' ניתנת ליהודי בפנימיותו ("לפניכם"),

באותה מידה כפי שהדברים הם ב'ברכה'? • דווקא הדרגות הנעלות

ביותר הם מחסדים המכוסים אשר למטה הם מתפרשים כדבר הפכי

• להגיע לפנימיות שלמעלה זהו על-ידי עבודת התשובה שבפנימיות

האדם • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

לשון "אם" גם בנוגע לקו הטוב, כמו: "אם בחוקותי תלכו", "אם בקולו תשמעו".

ויש מתרצים⁶, שהטעם שנאמר לשון "אשר" הוא לפי שלשון זה הוא סיוע ונתינת כוח מלמעלה לקבלת הברכה (על-ידי עניין "תשמעו אל מצוות גו").

אבל, גם תירוץ זה אינו מספיק, שהרי גם לשון "אם" מורה על סיוע ונתינת כוח, כדברי הגמרא⁷ על הפסוק "אם בחוקותי תלכו", "אין אם אלא לשון תחנונים", וידוע שעניין התחנונים שלמעלה הוא סיוע ונתינת כוח⁸.

ב. ויש להקדים - שלא מדובר כאן על הזמן העתיד, כאשר "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ"⁹, וכל העניינים יהיו בקו הטוב, דכיוון שלא יהיה אז עניין הבחירה (ולכן יהיו אז "שנים אשר גו" בהם חפץ¹²), הרי גם עניין הברכה לא יהיה אז בשלימות; אלא המדובר הוא על הזמן דעתה, ימים אשר יש בהם חפץ, ואף-על-פי-כן ישנם חילוקי לשונות - שבפסוקים "בחוקותי תלכו" ו"בקולו

א. התחלת פרשתנו היא: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו גו" והקללה אם לא תשמעו גו".

וידועה השאלה: מדוע גבי ברכה נאמר לשון "אשר" ("אשר תשמעו"), הרי ברכה זו היא על תנאי [וכפי שמבאר רש"י: "את הברכה - על מנת אשר תשמעו"], ואם כן הוה ליה למימר בלשון "אם", כמו שכתוב גבי קללה "אם לא תשמעו", ולמה נאמר בלשון "אשר"?

יש מתרצים², שכיוון ש"לא ידח ממנו נדח"³, הרי בודאי שסוף כל סוף יזכה כל אחד ואחד מישראל לברכה, ולכן לא נאמרה הברכה בלשון "אם", אלא בלשון "אשר", שהוא לשון ודאי; מה שאין כן בנוגע לקללה אי אפשר לומר בלשון ודאי, אלא רק בלשון "אם", דכיוון שהאדם הוא בעל בחירה, הרי בידו לבחור בטוב, ולהיות במדרגת הבינוני (ש"היא מדת כל אדם ואחריה כל אדם ימשוך"⁴) ש"לא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם"⁵, ואז לא יהיה צורך בעניין הקללה כלל.

אבל, אין זה ביאור מספיק, שהרי מצינו שנאמר

(1) ראה מפרשים עה"פ. וראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול תשט"ו ס"ב (תרו"מ חי"ז ע' 167). וש"ב.

(2) ראה כלי יקר עה"פ.

(3) ע"פ שמואל-ב ד', די. וראה תניא ספל"ט. הל' ת"ת לארה"ז פ"ד סה"ג.

(4) תניא רפי"ד.

(5) שם רפי"ב.

(6) ר"פ בחוקותי.

(7) תהלים צה, ז.

(8) ראה אלשיך עה"פ.

(9) ע"ז ה, סע"א.

(10) ראה סה"מ הש"ת ע' 88. תש"ב ע' 114 (נעתק ב"היום יום" כד אייר).

(11) זכרי" יג, ב.

(12) קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב.

תשמעו" נאמר לשון "אם", ואילו בפרשת ראה נאמר לשון "אשר".
הביאור בזה:¹³

"אם בחוקותי תלכו" - קאי על עבודת הצדיקים, שעבודתם היא הליכה בדרך ישרה, עבודת התורה והמצוות: "בחוקותי תלכו" - שתהיו עמלים בתורה" (כפירוש רש"י, מספרא), "ואת מצוותי תשמרו" - קיום המצוות.

"אם בקולו תשמעו" - קאי על עבודת התשובה, כראיתא בגמרא¹⁴ ששאלו את משיח "אימתי קאתי מר", והשיב "היום" - "היום אם בקולו תשמעו", והרי ההכנה לגאולה היא תשובה, כמאמר רז"ל¹⁵ "ישראל שעושים תשובה נגאלין" (והוספת הרמב"ם¹⁶ ורבנו הזקן באגרת התשובה¹⁷ - "מיד"). וכן מוכח מכללות הסוגיא שם, שקאי על עניין התשובה.

ואילו בפרשתנו מדובר אודות ב' העבודות, עבודת הצדיקים ועבודת התשובה, שזהו "ברכה וקללה": "ברכה" - עבודת הצדיקים, ו"קללה" - עבודת התשובה, כדלקמן.

ג. ובהקדם הביאור במה שנאמר בנוגע לשני העניינים ברכה וקללה - "ראה אנכי נתן לפניכם":

הפירוש "לפניכם" (ולא "לכם") הוא - "לפנימיתכם"¹⁸, על דרך המבואר בפירוש הכתוב¹⁹ "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", ש"לפניהם" פירושו "לפנימיותם"²⁰.

ולכאורה, בשלמא בנוגע לברכה מובן הפירוש "לפניכם", "לפנימיתכם" - שקיום המצוות יהיה בפנימיות, ולא כאופן של "פנו אלי עורף"²¹, ועל-ידי זה יהיה גם שכן המצוות (שהוא עניין הברכה) בפנימיות, דהיינו שיהיה ("דורכנעמען") באדם

כולו, מן הקצה אל הקצה.

ובסגנון אחר - שהשכר דבני חיי ומזוני רויחי יהיה בפנימיות: "בני" - בני עוסקים בתורה ובמצוות; "חיי" - לא סתם להיות ("אָפּלעבן") מאה ועשרים שנה, אלא שהשנים יהיו מלאים בתוכן פנימי של תורה ומצוות; "ומזוני רויחי" - לא רק כדי להשקיט את רעבונו, אלא גם כדי להרגיש את "מוצא פי הוי"²² שבמאכל.

אבל בנוגע לעניין הקללה - איך שייך שיהיה הדבר בפנימיות? הרי ידוע שיהודי אינו רוצה וגם אינו יכול להיות נפרד מאלקות²³, ומה שעובר לפעמים עבירה, אין זה אלא לפי ש"נכנס בו רוח שטות"²⁴, ואם כן מובן שאין זה בפנימיות אלא בחיצוניות בלבד. וכמו שכתב הרמב"ם²⁵ בביאור הטעם שגט מעושה בישראל כשר, כי בפנימיות "רוצה להיות מישאל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות". ואם כן, איך שייך לומר בנוגע לעניין הקללה "לפניכם", "לפנימיתכם"?

וכן בנוגע ללשון "נותן" - עניין של מתנה, ש"כל הנותן בעין יפה הוא נותן"²⁶ - הרי זה שייך רק בנוגע לעניין הברכה, ולא על ההיפך ח"ו.

וכן בנוגע ללשון "אנכי" - שהוא למעלה משמות הוי' ואלקים, כמו שכתוב במתן-תורה²⁷ "אנכי הוי' אלקיך" (שהסדר בזה הוא מלמעלה למטה: "אנכי", אחר כך "הוי'", ואחר כך "אלקיך"), "אנכי מי שאנכי"²⁸, "דלא אתרמיז לא בשום אות ולא בשום קוץ"²⁹ - איך שייך שמשם יומשך עניין של היפך הברכה?

ועל כרחק צריך לומר, שפירוש "קללה" כאן אינו כפשוטו חס-ישראל, אלא על דרך מה שכתוב³⁰ "ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה".

(22) עקב ח, ג. וראה לק"ת להאריז"ל עה"פ.

(23) ראה אג"ק ארמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' שפר (נעתק ב"היום יום" כה תמוז). שם ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" כא

סיון). ועוד.

(24) סוטה ג, א.

(25) הל' גירושין ספ"ב.

(26) ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.

(27) יתרו כ, ב.

(28) לקו"ת פרשתנו שם. וראה זח"ג יא, א.

(29) לקו"ת פינחס פ, ב. וראה זח"ג רנז, ב.

(30) תצא כג, ו.

רק חזק לבלתי אכול הדם (יבג)

לא הותר לנו בשר חולין (ראה רש"י לעיל פסוק כ) אלא ללא דם, המורה על רתיחת הדמים והתאוה. שכן חיות והתלהבות צריכים להיות רק בקדושה בלבד - ככתוב "ודם זבחיך ישפך על מזבח ה' אלוקיך" (פסוק כז).

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1109)

אחרי ה' אלקיכם תלכו (יגה)

וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכונה, והלוא כבר נאמר כי ה' אלוקיך אש אוכלה, אלא להלך אחר מידותיו של הקב"ה (סוטה יד)

"וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכונה" - בדבקות תמידית, "והלוא כבר נאמר כי ה' אלוקיך אש אוכלה" - וכשם שהאש עולה ויורדת תמיד, כך יש עליות וירידות בהתלהבותו של האדם, ואי-אפשר להיות בהתלהבות תמידית. "להלך אחר מידותיו" - יש לדבוק ב'לבושיו' של הקב"ה (מידות מלשון 'מדו בד'), שהם אותיות התורה. מי שחושב תמיד את אותיות התורה, דבק תמיד בקב"ה.

(צוואת הריב"ש עמ' יט)

כי יהיה בך אביון (טוז)

המעשה היא לתכלית דבר זה של משיח ה' ושמו חיים (אור החיים)

ידוע שבעל 'אור החיים' היה ניצוץ של משיח, ולזה רמז בכתבו "ושמו חיים". בעניין זה מסופר:

בעיר שקלוב היה מוציא לאור ושמו ר' אשר, שנתפס להשכלה. בשנת תקמ"ה הדפיס חומש עם פירוש אור החיים, ומכיוון שהמשכילים לא האמינו בביאת המשיח, הלך והשמיט את המילים "ושמו חיים".

ה'אור-החיים' בגן-ערך הרגיש בדבר, ומלמעלה פסקו: רשע זה שהשמיט את שמו של 'אור-החיים', סופו שיוכנס שמו-שלו בספרו של 'אור-החיים'... מיד נפלה טעות בכל החומשים בדברי רש"י בפרשת נשא (ה) על הפסוק "ואמרה האשה אמן אמן": במקום "אמן אמן מאיש זה אמן אמן מאחר" נכתב "אמן אמן - מאשר".

לא עברו ימים מועטים, ואישה אחת מנשי שקלוב נחשדה בדבר עבירה, וכשהביאוה לבית-דין לחקירה ודרישה הודתה ואמרה "מאשר"...

(מפי השמועה)

ורעה עינך באחיק האביון . . והיה בך חטא (טוט)

מדוע נאמר "והיה בך חטא" דווקא אצל המעלים עינו מן הצדקה? שכן מצוות צדקה מכפרת על חטאיו של אדם, ככתוב (דניאל ד) "וחטאך בצדקה פרוק"; אך מי שאינו נותן צדקה נשארים בידי כל חטאיו - "והיה בך חטא".

(לקוטי תורה דברים עמ' ל)

פרשת ראה

ראה אנכי נותן (יא,כו)

אני נותן לכם את ה'ראה', בחינת ראייה באלוקות. כידוע שמשנה רצה ליכנס לארץ כדי להעלות את ישראל לדרגת ראייה, "אעברה נא ואראה" (ואתחנן ג), אך לא זכה לכך, ככתוב (ואתחנן ד) "ועתה ישראל שמע וגו'". אולם כשראה את הארץ מרחוק, השיג מעין של בחינת ראייה, ודרגה זו השפיע לכל ישראל.

(שיחת ש"פ ראה תשי"ג. תורת מנחם התוועדויות תשי"ג חלק שלישי (ט) עמ' 144)

היום ברכה וקללה (יא,כו)

מבואר בספרים שאוויר גן-עדן ואוויר גיהינום מתפשטים סביב האדם. מחשבותיו ודיבוריו הטובים נרשמים באוויר גן-עדן, והרעים - באוויר גיהינום. על יסוד זה ניתן לומר יתרה מזו, שאף הנשמה עצמה מצויה בגן-עדן או בגיהינום, על-פי מעשי האדם.

זהו "היום ברכה וקללה": כאשר אדם מקיים מצווה, נמצאת נשמתו בשעת מעשה ("היום") בגן-עדן ("ברכה"); וכשהוא עובר עבירה, היא נמצאת באותה עת בגיהינום ("קללה").

(אור התורה דברים עמ' תרמב)

וקללה (יא,כו)

כיצד אפשר לומר "נותן" בקשר לקללה? והרי "כל הנותן בעין יפה נותן" (ראה בבא-בבא נג), ומה עניין קללה אצל עין יפה.

אלא ראייה והסתכלות חזקה ("ראה") מביאה להכרה שהתוכן הפנימי והתכלית של הקללה אינו אלא ברכה, ומבחינה זו גם הקללה ניתנת בעין יפה. שכן כללות מציאות הרע והעונש ("קללה") לא נבראה אלא כדי לאפשר בחירה חופשית, שהאדם יבחר בטוב ויבוא על שכרו.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1342)

ואמרת אכלה בשר כי תאוה נפשך לאכל בשר (יב,כ)

"ואמרת אוכלה בשר" - כאשר הגוף דורש אכילת בשר, "כי תאוה נפשך לאכול בשר" - סיבת הדבר היא שהנפש האלוקית מתאוה לבשר כדי לברר את ניצוצות הקדושה שבו.

ברומה לזה פירש הבעל-שם-טוב את הפסוק "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף" (תהילים קז): כאשר אדם רעב או צמא למאכל ומשקה, הסיבה לכך היא שנפשו האלוקית מתעטפת ומשתוקקת לברר את ניצוצות הקדושה המצויים במאכל ובמשקה.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1111)

"כשאבא קורא הערט זיך ניט קיין קללות", והכל נהפך לברכה, בטוב הנראה והנגלה. ועל-פי זה מובן שמה שכתוב "ראה אנכי נותן לפניכם" קאי על שני העניינים - עבודת הצדיקים ("ברכה") ועבודת התשובה ("קללה"), ואדרבה - עניין זה הוא בתוקף עוד יותר בעבודת התשובה, שמגעת בפנימיות יותר, כנ"ל.

ד. ועל-פי זה יובן טעם חילוקי הלשונות בכתובים - שגבי "בחוקתי תלכו" ו"בקולו תשמעו" נאמר הלשון "אם", ואילו בפרשתנו נאמר הלשון

יהודי אינו רוצה וגם אינו יכול להיות נפרד מאלקות, ומה שעובר לפעמים עבירה, אין זה אלא לפי ש"נכנס בו רוח שטות", ואם כן מובן שאין זה בפנימיות

"אשר": בשני הכתובים "בחוקתי תלכו" ו"בקולו תשמעו" - כיוון שבכל אחד מהם מדובר אודות קו אחד, הקו של עבודת הצדיקים ("בחוקתי תלכו") או הקו של עבודת התשובה ("בקולו תשמעו"), לכן נאמר בהם לשון "אם", כיוון שאין ודאות שהעבודה תהיה בקו זה, שהרי יתכן שתהיה העבודה בקו השני.

מה שאין כן בפרשתנו שמדובר אודות ב' הקווים - הרי ודאי הדבר שאצל כל אחד ואחד מישראל יהיה אחד משני הקווים,

- בכביאת המשיח יהיה כל אחד ואחד מישראל שייך לשני העניינים, כמאמרם³⁸ "משיח אתא לאתבא צדיקייא כתיובתא"; אבל גם קודם לכן, הנה מצד "לא ידח ממנו נדח", יהיה כל אחד ואחד מישראל שייך על כל פנים לאחת משתי עבודות אלו - ולכן נאמר "אשר", לשון ודאי.

(מהתוועדות ש"פ ראה מבה"ח אלול ה'תשי"ט.)

תורת מנחם כרך כו עמ' 211-215)

אלול.

(38) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.

ועל דרך המבואר³¹ בנוגע לעניין הקללות שכתובה, בפרשת בחוקתי ובפרשת תבוא, שאינם קללות כפשוטו חסידות, אלא אדרבה - ברכות נעלות יותר, ודווקא מצד גודל מעלתן נאמרו באופן שלא תזיק להן עינא בישא של המקטרגים. וכפי שמצינו בגמרא³² ברכות שנאמרו באופן שהזולת היה יכול לפרשם באופן הפכי, מטעם הנ"ל. ותוכן העניין - שברכות אלו נמשכות מחסדים המכוסים שלמעלה מחסדים הגלויים, והכוונה היא שגם החסדים המכוסים יומשכו בטוב הנראה והנגלה.

ועל-פי הידוע שכל המשכה מלמעלה באה על-ידי עבודה המתאימה להמשכה זו, כיוון ש"כל מדותיו של הקב"ה מדה כנגד מדה"³³, הרי מובן, שכדי להמשיך מחסדים המכוסים, צריכה להיות העבודה ד"בכל מאדך" (שלמעלה מבחינת "בכל לבבך ובכל נפשך")³⁴, שהוא עניין העבודה בפנימיות הנפש, ובכללות הוא עניין עבודת התשובה שהיא "בחילא יתיר"³⁵ (למעלה מעבודת הצדיקים שהיא בסדר מסודר), ומגעת בפנימיות הנפש; ולכן גם למעלה מגעת עבודה זו בבחינת מאד שלמעלה, פנימיות אלקות.

וכשם שהתשובה פועלת באדם ש"זדונות נעשות לו כזכיות"³⁶ - הנה על-ידי זה פועלים גם למעלה "ויהפוך גו' את הקללה לברכה", כיוון שעבודת התשובה מגעת בבחינת מאד שלמעלה, ששם אין מקום לקללות (על דרך פתגם ארמו"ר האמצעי³⁷

(31) ראה לקו"ת בחוקתי מה, סע"א ואילך. ובכ"מ.

(32) מו"ק ט, ב.

(33) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

(34) ואתחנן ו, ה.

(35) ראה זח"א קכט, ב.

(36) יומא פ, ב.

(37) "רשימות" חוברת קיב ע' 8 (נעתק ב"היום יום" יז

ממשיח הפרטי למשיח הכללי

לא 'הלכתא למשיחא'

בפרשת היום נאמר "והיה המקום אשר יבחר ה' אלוהיכם בו לשכן שמו שם, שמה תביאו וגו'", ומפרש רש"י שהכוונה היא על ירושלים. והקשה בספר החיים (לאחי המהר"ל) בחלק גאולה וישועה: למה לא נאמר בשום מקום בתורה "ירושלים" בפירוש, אלא רק סתם – "המקום אשר יבחר ה'?" ומתיר, ש"בכל מקום מוקטר מוגש לשמי", היינו, שלא דווקא בירושלים, אלא בכל מקום שיהודי מתפלל להקב"ה, הרי זה מקום שהקב"ה בוחר בו. ולכן מתפללים לצד ארץ-ישראל, לצד ירושלים, לצד המקדש, לצד קודש-קודשים ולצד הארון, כיוון שגם בכל מקום, אפילו בחוץ-לארץ בגשמיים, ישנו עניין ירושלים.

ומה שאמרו "כל הדר בחוץ לארץ כאילו אין לו כו" – ממשיך בספר החיים – הרי זה "הדר" דווקא, ד"דר" פירושו בקביעות, היינו, שיושב בחוץ-לארץ בקביעות ולגמרי אינו חושב אודות הגאולה. אבל כאשר גם כשיושבים בחוץ-לארץ חושבים אודות משיח וארץ-ישראל, וכמו בשעת התפילה שפונים לצד ארץ-ישראל, אזי בכל מקום שבו נמצאים הרי זה המקום אשר יבחר ה'.

[...] וזוהי ההוראה שצריכים להפיק מפרשת היום – ש"בכל המקום אשר אזכיר את שמי" הרי זה ארץ-ישראל, וזה בכוחו של כל יהודי לפעול שהדבר יהיה בגלוי, וזהו העניין של משיח הפרטי, שיפעל גם ביאת משיח הכללי, שכל בני-ישראל יילכו לארץ-ישראל הגשמיית יחד עם משיח צדקנו.

כשמדברים אודות עניינים של משיח, יש החושבים שזהו – כלשון הגמרא – "הלכתא למשיחא". צריכים לדעת שאין הדבר כן. ויש על זה ראייה מוכחת מנגלה דתורה:

יש דעה שכהן אסור לשתות רביעית יין בזמן הזה, כי במהרה יבנה בית-המקדש, ושיכור אסור בעבודה.

להפיג השכרות של יין – יכולים על-ידי שני אופנים: (א) שינה, (ב) שהיה כדי מיל.

השיעור של מיל הוא י"ח דקות, והשיעור היותר גדול במיל הוא כ"ד דקות.

הרי ראייה על-פי נגלה, שבמשך זמן מועט ("א קליינע וויילע"), פחות משיעור מיל, שזהו לכל היותר כ"ג דקות ונ"ט שניות, יכול לבוא משיח עם בית-המקדש מוכן, כך שיוכלו מיד לגשת לעבודה.

(מהתועדות כ' במנחם-אב ה'תשט"ו. תורת-מנחם כרך יד, עמ' 264-262 – בלתי מוגה)

צריכים לראותו בעיני בשר

...בשנה זו עצמה – עומדים כבר בראש חודש אלול, חודש החשבון של כל השנה, אשר סף-הכול החשבון הוא: "עד מתי!...! הייתכן שבסימנם של י"א חדשים של שנת "נפלאות אראנו", משיח צדקנו עדיין לא בא!?!...!

ובסגנון פרשת השבוע: – "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה", כל עניני ברכות, ולכל לראש הברכה העיקרית של הגאולה האמיתית והשלמה – שלא מספיק ששומעים (ומבינים) ש"הנה זה (המלך המשיח) בא", אלא צריכים לראותו בעיני בשר, ולא רק "אראנו" בלשון עתיד, אלא "ראה", בלשון הווה, ובלשון

ציווי!

(מהתועדות ש"פ ראה ה'תש"א. התועדות תנש"א חלק ד, עמ' 186)

"הלומד מחברו פרק אחד"

שכן מצינו בדוד מלך ישראל, שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד, קראו רבו אלופו ומיודעו (פרק ו, משנה ג)

בנוגע לשיתין – מצאנו שתי דעות, ואחת מהן היא ש"כרה דוד שיתין", והיינו, שכאשר דוד הכין את כל העניינים בעבור בית-המקדש, כרה גם שיתין, ובמקום זה העמיד שלמה את המזבח, והיין והמים שהיו מנסכים על-גבי המזבח היו יורדין לשיתין.

ואיתא בגמרא (תרגום מארמית): "בשעה שכרה דוד שיתין צף התהום למעלה ורצה לשטוף את העולם. אמר דוד מי יודע אם מותר לכתוב את שם ה' על חרס ונשליך לתהום וינח. לא השיבו לו. אמר דוד כל שיועד להשיב ואינו אומר כו', נשא אחיתופל קל-וחומר בעצמו, ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה יימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם על אחת כמה וכמה. אמר לן: מותר וכו'".

וצריך להבין: יש כלל בכל התורה שפיקוח נפש דוחה כל התורה כולה. ואס-כן, הקושיה היא בשתיים: (א) לשם מה הוצרך דוד שמישהו יורה לו את הדין, בשעה שזה דבר פשוט שפיקוח נפש דוחה כל התורה כולה? (ב) כאשר אחיתופל הורה שמותר לכתוב שם על-גבי חרס ולזרוק למים – למה הוצרך לקל-וחומר מ"לעשות שלום בין איש לאשתו", הרי היה יכול ללמוד זאת ב'בניין-אב' מדוגמה של פיקוח-נפש אפילו של נפש אחת, ועל-אחת-כמה-יכמה של כל העולם? התירוץ הפשוט על זה:

מה שהיה בכוחו של החרס לסתום את נקב התהום – הרי זה רק לפי שנכתב עליו שם קדוש. והיינו, שפעולת הצלת העולם היא מצד הקדושה שיש בכתיבת השם על-גבי החרס ובזריקתו אחר-כך אל המים. וכדי שיהיה בזה עניין של קדושה – הרי זה רק כאשר מוצאים מקום בתורה שמתור לעשות זאת, ולולי זאת, הרי כתיבת שם על-גבי חרס כדי להשליכו במים, אין בה עניין של קדושה, ובמילא לא היה נעשה על-ידי זה הצלת העולם.

כלומר, בנידון דידן לא מדובר על עשיית פעולה שיש בה משום פיקוח-נפש שדוחה את כל התורה כולה – שהרי החרס וכתיבת השם עליו מצד עצמו אין בכוחם להציל מהצפת התהום, ואס-כן, פעולה זו כשלעצמה היא מחיקת השם שלא לידי תועלת. אלא יש צורך בדבר קדוש, ובעשייה באופן של קדושה – שדווקא אז תוכל פעולה זו להציל את העולם.

לכן יש צורך למצוא דוגמה בתורה על כתיבת שם קדוש בקדושה כדי למחקו אחר-כך, שפעולת מצד הקדושה שבדבר – שזוהי יהיה אפשר ללמוד בנוגע לכתיבת שם קדוש והשלכתו במים כדי להציל מהצפת התהום.

והו הלימוד ב"קל-וחומר" . ומה לעשות שלום וכו' – שהתורה מצווה לכתוב את השם ולמחקו על המים, ועל-ידי שתיית המים נעשה עניין ניסי – "הינקי", "אם לא שכב, הינקי, הא אם שכב חנקי", שאין זה עניין טבעי, אלא מצד הקדושה, והיינו, שהקדושה נשאת בקיומה אף-על-פי שכתובת השם היתה מלכתחילה כדי למחקו אחרי-כן; ואם כך "בשביל לעשות שלום בין איש לאשתו – לעשות שלום לכל העולם על אחת כמה וכמה".

(שיחת ליל ג' דחול המועד סוכות תשי"ז. תורת מנחם-התועדות תשי"ז כרך חי עמ' 35-36)

קשרי מכתבים עם בגין

כיצד התייחס הרבי להזמנת השתתפות בוועידת המפלגה? • "מיום צאתי ממדינת ברית המועצות לא ראיתי כהנה" - כותב הרבי על גל השנאה האנטי-דתית שפשט בארץ • הרבי עודד, חיזק ועורר את מרבגיין ללא לאות, בעמידה איתנה בנושאים מכריעים בענייני דת ומדינה, ובהכוונת הנוער לערכי התורה הנצחיים • רשימה שנייה

הרבי ממשיך וכותב:

מתודה לתודה, תשואות חן גם כן בעד שני ספריו שנתקבלו לספרייתי, ונתעבכ האישיור עד עתה כיוון שקייתי שניפגש עוד הפעם בביקורו השני, ובכל אופן יישר כחו וחילו.

בטח יודע מוננהגו להתוועד בקשר עם יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיאנו אשר בהזדמנות זו נשמעים דברי התעוררות לאור פעולות בעל ההילולא זי"ע. ומדברי הפתיחה שנאמרו בהתוועדות דשנה זו ליום ההילולא דיו"ד שבט, הודפס קטע המצורף בזה, תקותי שימצא בהם ענין, ואודה ולא אבוש שיש לי עוד כוונה במשלוח קטע זה לכבודו בתור המשך שיחתנו בעת התראותנו על החשיבות הכי מיוחדת בתקופתנו שיש בפעילות בין הנוער והצעירים.

והנני מדגיש תקופתנו ביחוד, לא רק משום גודל ההכרח בזה, אלא גם משום גודל הכושר ואפשריות לפעול כשעה אחת בדורנו זה מה שהיה דורש מאמצים גדולים של כמה וכמה שנים בדור שלפני זה. אמנם פעילות זו דורשת מרץ והתמסרות מבלי התחשב עם חשבונות אחרים וחישובי השכל הקר, והרי שתי סגולות אלו מתכונת הנוער והצעירים הן. ועוד זאת, כשמכוונים את הנוער בדרך הישרה להשגת מטרה ישרה. הרי גם המפעילים נישאים

מסגולות הנוער – לסחוף גם מבוגרים

המכתב הראשון למר בגין, הנדפס בסדרת אגרות-קודש, הוא מכ"ב בשבט תשכ"א (אגרות קודש כרך כ' עמ' קמט ואילך). זו פנייה של הרבי למר בגין בנושא סידור עירוב במושב בריגורא, שהיה שייך לתנועת החרות.

מר בגין, שכבר פגש את הרבי, נענה לבקשה והפעיל את השפעתו. בתגובה כתב לו הרבי:

לכבוד מר מנחם שיי' בעגין שלום וברכה!

אתחיל בטוב רחש לבי טוב להידיעה שענין העירוב במושב בר גיורא הולך ומסתדר והרי אין לך ענין גדול משמירת שבת דרבים. שנוסף על מאמר חכמינו ז"ל שקולה שבת כנגד כל המצוות, הנה בפרט בימינו בזמן הגלות כפול ומכופל ערך מיוחד להבטחת חכמינו ז"ל ישראל שומרים שבת אחת כהלכתה מיד הם נגאלים, וכיוון שזיכתי ההשגחה העליונה לקחת חלק בענין הנ"ל רצוני להשתתף גם במאודי [=ממוני] וארשה לעצמי לצרף בזה המחאתי הפרטית בתור השתתפות סמלית בהוצאות סידור העירוב, וכיוון שאיני יודע למי לשלוח את זה, תשואתי-חן בער טרחתו למסור למקום המתאים...

בבחורים שמשאת נפשם היא לבוא ללמוד תורה כאן משך זמן, ואשר משוכנעים הם כי כאן יעשו חיל בלימודם והשקפת עולמם וכולי. וידוע הכלל שהצלחה בלימוד גדולה יותר אם הוא במקום שלבו חפץ.

עוד זאת, שההדרה שהתלמידים מקבלים כאן היא בהדגשה להכיר ולהוקיר האחריות המוטלת עליהם לנצל כוחותיהם לטובת הרבים, אם בשדה החינוך או בתור מנהיגים בקהילות בישראל, ובהדגשה יתרה שכתום תקופת לימודם וחיונכם ישונו למקומם. ולמעשה, כל התלמידים מסוג האמור שבאו לכאן מאה"ק ת"ו - שבו לאה"ק ת"ו אחרי גמרם חוק לימודם, והיותם כאן הביאה ברכה לא רק להם, כי גם לאה"ק ת"ו.

תועלת נוספת על-ידי התלמידים הבאים מאה"ק ת"ו - שהתחברותם עם התלמידים שבכאן משפיעה לטובה על חבריהם, וגם מחבבים עליהם את הארץ ומעוררים בהם החשק לנסוע לאה"ק ללמוד על משך זמן. ואמנם זה משנים שקיימת אצלנו תכנית של חילוף תלמידים, מהתם להכא ומהכא להתם, וממילא חלק מהתלמידים מארצות-הברית הנוסעים לארץ-הקודש ללמוד נשאים שם בקביעות.

"דרך אגב" כדאי לציין, אף שלא לפירסום, עוד נקודה, והיא אשר בטבע בני הנוער - שהם בעלי שאיפה ומרץ במדה עזה, ואם מפריעים להם לנצל כוחותיהם בכיוון הטוב, הרי לפעמים קרובות גורם זה שינצלו כוחותיהם בכיוון ובענינים בלתי רצויים. וגם זה טעם נוסף שלא לעצור בפניהם למלא שאיפתם הטובה.

לאור האמור, דעתי ברורה שכשרואים שיש בחורים יושבי אוהל חדורי שאיפה רצינית לשקוד על התורה, ומאמינים הם שכאן יעשו חיל בלימודם ובחינוכם, ראויים הם לסיוע בזה. וכאמור, התועלת שבזה היא לא רק להם אלא לטובת העם כולו ולאה"ק ת"ו בפרט.

- אלא שצריכה הבקשה לבוא מהנהלת הישיבה בארץ הקודש שתעיד עליהם וכו'. ותשואתי-חן תשואתי-חן מראש על הסיוע של מר בזה. בכבוד ובברכה ובפ"ש.

מובן שעל כגון דא אין מקום לומר תודה, שהרי שכר מצוה מצוה. ובימינו אלה ובתקופה זו יש כאן יותר ממצוה, אם אפשר לומר כן. כי הרי הנוער הוא המשך דורנו שבהוה והמשך כל הדורות שקדמונו, וכדי שיהיה המשך מוכרח שיהיה קשור בהמשך הכללי להמשיך הערכים הנצחיים של עמנו מיום היותו לעם במעמד הר סיני. וכמו שהיה אז בראשית היותנו לעם, שההתחלה והיסוד היה - אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים, זאת אומרת שאי אפשר שתהיה גאולה אמיתית מבית עבדים אלא אם כן קשורה היא עם הוי' אלוקיך ושאר הדברות שלאחר זה, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו, שגם להם אי אפשר שיהיה קיום אלא אם כן מתחילים ומיוסדים על אנכי ולא יהיה לך, וכמו שנוכחנו בעליל בפרט בדורנו, שכשהיה חסר יסוד זה לא הועילו כל השיטות במוסר ובפילוסופיא וכו'; וכן הוא גם עתה.

ובידיעתי את כבודו ואשר איש מעשה הוא, מובטחני שמה שאמר לנוער לא יסאר רק בבחינת הוראה על הדרך והכיוון, אלא ימשיך בזה ויפעיל את כל אלו שהשפעתו עליהם והשמעים לקולו ובכל מקום אשר דברו מגיע לשם, ובפרט אשר אחינו בני ישראל בכלל הוא עם המעשה, אשר הקריאה שובה ישראל ואשובה אליכם לא תשאר בבחינת רחמנא ליבא בעי אלא תמצא בטויה הנכון במעשה בפועל ועד לחיי היום יום ממש...

התלמידים לומדים להועיל לכלל-ישראל

בשנת תש"ל (אגרות קודש כרך כו עמ' רצט) פנה הרבי למר בגין שיעזור לבחורים מארץ-הקודש לנסוע ל'קבוצה' - שנת הלימודים בחצר הרבי:

הרב חדוקוב שיי' מסר לי תוכן מכתבו של מר מו"ד שבט, בענין הבחורים הרוצים לבא לכאן ללמוד תורה משך זמן, שזה תלוי ברשיון מיוחד וכו'. ולכל לראש - אביע תודתי הלבבית למר בעד התענינותו האישיית ותשומת לבו בזה.

ולעצם הענין, אף שככתבו, רשיון יציאה לבחורים בגיל זה אינו מן הדברים הפשוטים, אבל הרי אין הדברים אמורים בבחורים שגויסו כבר לצה"ל, אלא

ונסחפים עלי ידי המרץ והזרם של הנוער והצעירים עד לשיא כזה שמפני היותם בגיל העמידה או לאחר זה לא היו יכולים להגיע אליו בפעולות עצמם. ונפלא הדבר איך שחכמינו ז"ל הביעו זה בפתגם קצר, בספרם אודות 'ציאת מצרים', הגאולה מן הגלות הראשון עלי ידי משה רבינו וזקני ישראל, שכשהוכרחו לנס הראשון בתקופת הגאולה, היינו הנס דקריעת ים סוף, הרי הילדים והנוער שגדלו במצרים הם הכירו תחילה טרם שפעל באבותיהם ובזקני ישראל, וכמו שכתוב זה א"ל ונאוהו אלקי אבי וארוממנהו.

מנוחת השבת מאחדת יהודים

בי"ב במנחם-אב באותה שנה (אגרות קודש שם עמ' שריש) כתב הרבי שוב למר בגין:

כבוד מר מנחם שי',
מאשר הנני, אף כי באיחור זמן, קבלת מכתבו בעתו, ותקוותי אשר בודאי כבר נסתדר ענין העירוב כמושב בר גיורא, מתאים לסגנון כתבו, אף שכמוהו הלשון, שסיפוק בזה "שגורמים לי נחת-רוח", ולמרות שבוודאי כן הוא, אין זה בערך לעצם הענין, וכידוע עד כמה הפליגו חז"ל ענין שמירת השבת, ועד שאמרו, שאלמלי שמרו ישראל שבת אחת כהלכתה, מיד הם נגאלים.

ומדגיש הנני בהאמור, חכמונו, ולא כלשון הרגיל רבותינו, כי המתבונן בשכל הבריאי בדברי ימי ישראל במושך גלותו הכי מגוון והכי רב, נוכח לדעת גודל שמירת השבת, כוונתי איך ששמירתו שמרה על קיום בני ישראל במושב הרוחני, ומקום לומר גם במושב הגשמי. ויש להוסיף עוד נקודה בהאמור, ובוהו גם מענין ימים אלה, שמונחת יום השבת הסירה כמה מחיצות וקירבה ואיחדה יהודים מחוגים הכי רחוקים, הן מצד עסק פרנסתם והן מצד רמתם ברוחניות, בהפגשם יחד בעת התפלה, שדוקא בשבת היתה ברוב עם, וכן בשעות המנוחה במושך המעט-לעת וכו'.

והשייכות לימים אלו, שהרי זה עתה באנו מימים בהם מודגש הזכר לחורבן, שכמוהו לעיל מאמר חז"ל, שמירת השבת מקרבת את הגאולה. ומענין ימים אלה במיוחד באה"ק ת"ו, נוסף על

הנ"ל, בקשר לקלחת ותעמולת הבחירות, שדוקא אז מגביהים המחיצות הקיימות, ולא עוד אלא שבונים מחיצות חדשות, מפלגה ומפלגה וסגנונה, אבל כנראה הצד השווה בכלן, מפלגה מלשון פילוג ופיצול, והרי מזה צעד אחד וקטן - לפירוד ולמחלוקת.

ותקוותי שישלח לי על דברי אלה, כיוון שמטרתם להביע איחולי שעל כל פנים תהייה התופעות הנ"ל במידה הכי מעוטה במינימום האפשרי...

נגד תעמולה אנטי דתית

הרבי ניצל את ההזדמנות וכתב למר בגין (אגרות קודש כרך כב, איגרת ח'שצט):

לבי כואב לרגלי התעמולה המתנהלת לאחרונה נגד הדת והדתים, ובצורה ובממדים (שתקוטי) אשר איש לא שיער שתהיה כזאת בישראל, תרתי משמע במושב עם בני ישראל ובמושב ארצנו הקדושה תבנה ותכונן. וכנראה שתקופתנו מסוגלת לכל ענינים של חידוש ותגליות ועד להפתעה. ועל-פי הודעת חכמינו ז"ל אשר מרובה מדה טובה ממדה פורעניות יהי רצון שבקרוב ממש נזכה לחדשות מפתיעות בעניני טוב וקדושה, ערכים הנצחיים של עמנו בני ישראל מאז ומקדם. ועל-פי סיסמת תורת החסידות, מתחיל ממיסדה הבעש"ט, אין לשער האוצרות הכמוסים בנפש כל אחד ואחת מבני ישראל, ואשרי חלקו של כל אחד המגלה אותם ומפעילים.

מר בגין הגיב על כך במכתב מי"ב באייר באותה שנה. הרבי לא קיבל את הדברים, והשיב לו בתגובה במכתב מערב חג-השבועות (שם עמ' רלח"ט):

בהזדמנות זו אשר קבלת מכתבו בעתו מיום "ב באייר, ולפלא על כבודו שתולה הרגשות השליליים וגל השנאה, המכונה בלשון נקיה קולטור קאמף [=מלחמת תרבות], מצד השמאל בתופעה מיוחדת, בה בשעה שהמתבונן בטבע האדם ובחוגים האמורים בפרט, רואה בעליל שבענין זה לא שהשכל עושה את הרצון (בנידון דידן - הרצון לשנאה האמורה), אלא אדרבה הרצון גורם להתחכמות השכל להצדיק הרצון. ולהבדיל כמו שרואים אצל אינם יהודים הרי הסבה האמתית לשנאתם לעם אחד היא שדתיים

שונות מכל עם, אלא שתולים בסבות מסבות שונות, במקום שהיהודים עשירים - בעשירותם, ובמקום שהם עניים - בדלותם, וכו'. ולכן פליאה גדולה ביותר שכנראה אין מי שעושה בנוגע להסיבה - היינו בנוגע להשנאה האמורה ומחפשים עצות רק להמסובב בטעמים חצוניים להצדיק השנאה.

אפשר שנפלטו בהאמור לעיל בטויים חריפים, אבל בשים לב לחומר הענין והמצב, שמיים צאתי ממדינת ברית המועצות לא ראיתי כהנה, הרי גם בטויים חריפים שלא בערך. וגם זה מובן ופשוט, שלא באתי ח"ו לדבר סרה על מי שהוא מבני ישראל, וידועה הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר שבין יהודי ליהודי, יהיה איך שיהיה, אין לומר "להבדיל"; אלא כמאמר העולם, אז ס'טוט וויי, שרייט מען [=כשכואב, זועקים]. ותקוטי חזקה, אשר כבודו ניצל כל השפעתו במילואה וכדרכו במרץ ובמסירות לעצור בפני הגלים האמורים.

'חירות' משעבוד לתרבות הגויים

בי"א בניסן תשכ"ב כתב הרבי למר בגין איגרת (אגרות קודש כרך כב עמ' רב"ג), אותה פתח במלים הבאות:

בעתו קבלתי מכתביו, ומה שנעם לי עוד יותר פרישת-שלום אישית עלי ידי מר יעקב שי' מרידור, אשר בודאי החזיר פרישת-שלום גם ממני אם כבר נמצא באה"ק ת"ו, וכן תוכן שיחתנו בענין הפרטי ובעניני הכלל.

ובודאי - הוסיף הרבי - למותר להוסיף כי נעמה לי ההיכרות עם מר מרידור, ות"ח לכבודו שסייב לך.

מכיוון שמר בגין עמד בראש תנועת החרות רמז הרבי למושג האמיתי של חירות בסיום מכתבו:

ובעמדנו לפני חג המצות, זמן חירותנו, יהי רצון שתהיה החירות בכל השטחים והענינים, חירות הגוף והנפש גם יחד, והרי לאמתנו של דבר אי אפשר לזו בלא זו, וכאמור לעיל, אשרי חלקו של כל אחד שזוכה ומצליח לתרום חלקו הראוי לו לחירות אמתית, לא רק לחירות הפרט אלא גם לחירות הכלל, ואם תמצא לומר, הרי גם בזה באמת אי אפשר לזו בלא זו.

הנה מכתבו של הרבי בקשר לוועידת חירות, מיום י"ח טבת תשכ"ג (נרפס בלקוטי שיחות כרך לג עמ' 239), שאותו צירף ככל הנראה ("מצורף בזה העתק מכתבי") אל מכתבו האישי למר בגין, כמוהו להלן:

במענה למכתבו בשם מרכז תנועת החרות — הזמנה להשתתף בוועידה הארצית השביעית של התנועה,

ביחד עם תודתי על הכבוד ומחשבתם הרצויה, הנה באופן עקרוני נבצר ממני לעשות זאת. שהרי מיסודות שיטת חב"ד ליובאוויטש הוא שלא להזדהות עם איזו מפלגה שהיא, ולכן גם לא להשתתף בוועידות מפלגה.

בהזדמנות זו חובתי היא לתת ביטוי לצער העמוק ההולך וגדל בהתבונן בשעבודם הפנימי של חוגים מסוימים דעמינו בני ישראל, שעבוד לתרבות גויי הארצות, חיקוי אורח החיים שלהם והשקפת עולמם וכו' — היא השיטה הידועה של "נהיה כגויים כמשפחות הארצות" — שאין לך גלות ועבדות גדולות מזו,

ולהביע תקוטי, אשר יהי רצון ותקדיש הוועידה מיטב זמנה וכוחותיה לפרסם ולהחזיר הרעיון היסודי אשר אי אפשר שתהיה חרות — כל זמן שאין משתחררים בהחלט מהשעבוד האמור,

ומקו השלילה לקו החיוב — לפרסם ולהחזיר הרעיון היסודי, אשר חרות עמינו בני ישראל אינה אלא כשהיא "חרות על הלוחות", חרות מיסודה על עבודת האלקים כפי שנחרתה ונתפרשה בהלוחות בתורת ה' ובמצותיו,

תורה קדושה — שהיא העדות לגוי קדוש אשר לו ניתנה ארץ הקודש ומנרה מצרים עד הנה הגדול נהר פרט.

הקריאה ל"שובה ישראל"

באיגרת מב' כסלו תשכ"ג (נרפסה אף היא בלקוטי שיחות כרך לג שם) כתב הרבי:

תשואת-חן עבור הפרישת-שלום שקבלתי עלי ידי. [מר יוסף שי' קלרמן] וביחוד בעד שימת לבו למסור לי התוכן והסיום של נאומו באסיפה רבתי בהשתתפות בני הנוער, שסיים בקריאת הנביא: שובה ישראל... ואשובה אליכם אמר ה' צבאות.